

Secretariaat Ministerraad
Ministerie van Algemene Zaken

> Retouradres Postbus 20001 2500 EA Den Haag

Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed
drs. O. Andersen
Postbus 16478
2500 BL Den Haag

Secretaris-Generaal

Binnenhof 19
2513 AA Den Haag
Postbus 20001
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie

4290300

Datum 3 oktober 2022
Betreft Reactie op rapport en aanbevelingen

Geachte heer Andersen,

Op 28 september 2022 heeft u mij het rapport van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed "De archivering van chatberichten bij het ministerie van Algemene Zaken" aangeboden dat heden wordt gepubliceerd. In het rapport wordt verslag gedaan van de bevindingen van het onderzoek van de Inspectie dat is verricht naar aanleiding van een publicatie en een debat in de Tweede Kamer op 19 mei jl. waarin de minister-president positief heeft gereageerd op een motie hierover die vervolgens is aangenomen.

Ik ben u erkentelijk voor uw rapport omdat het een belangrijke bijdrage levert aan de noodzakelijke verbeteringen en meer duidelijkheid bij de archivering bij het ministerie van Algemene Zaken, zowel ten aanzien van de betekenis van wet- en regelgeving als van de inrichting van de organisatie en de te volgen werkwijze. In uw rapport richt u aanbevelingen tot de bewindspersonen van Algemene Zaken, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn verantwoordelijk waar het gaat om de informatiehuishouding en de uitvoering van de Archiefwet, de Wet open overheid en de regelgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens.

De Inspectie komt tot het oordeel dat de huidige rijksbrede instructie bewaren chatberichten niet voldoet aan de Archiefwet en beveelt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan deze daarmee in lijn te brengen en er voor te zorgen dat bij het maken van nadere instructies die gerelateerd zijn aan de Archiefwet een goede toets te doen aan deze wet. De regeringscommissaris informatiehuishouding als ook het Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding buigen zich over dezelfde materie waarbij het Adviescollege door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is gevraagd om alle onderzoeken in samenhang te bezien. Dat advies wordt voor het einde van het jaar verwacht waarna het kabinet op de kortst mogelijke termijn hier nader op zal reageren.

In afwachting daarvan wordt onderzocht op welke wijze de chatinstructie aanpassing vergt.

In deze tussenfase worden de chatberichten van de minister-president bewaard ten behoeve van veiligstelling en archivering. In deze fase worden de

Secretaris-Generaal

Datum

3 oktober 2022

Onze referentie

4290300

chatberichten van de andere leden van het kabinet bij hun ministeries eveneens bewaard ten behoeve van veiligstelling en archivering. De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geeft op korte termijn een reactie op aanbevelingen die gaan over de Archiefwet.

De aanbevelingen in het rapport die concreet betrekking hebben op het ministerie van Algemene Zaken, neem ik geheel over, zoals hierna nader toegelicht bij de reactie op de individuele aanbevelingen. Hierbij merk ik op dat het ministerie van Algemene Zaken zich, gelet op zijn beperkte omvang, bij vraagstukken van organisatie en werkwijze binnen de rijksoverheid in het algemeen en ook in dit geval ten aanzien van de informatiehuishouding, zoveel mogelijk aansluit bij hetgeen bij andere, grote ministeries is of wordt ontwikkeld en zijn waarde daar heeft bewezen.

Wat de reactie op de specifieke aanbevelingen in het rapport betreft, informeer ik u als volgt.

Aanbevelingen hoofdstuk 5 (Kaders en randvoorwaarden voor de archivering bij Algemene Zaken)

Versterk de richtinggevende capaciteit voor de informatiehuishouding. Vul zo spoedig mogelijk de vacatures voor CIO en senior medewerker informatiehuishouding in.

Onder meer om extra gewicht en focus te geven aan de functie van Chief Information Officer (CIO) is de unit ICT eind 2021 gesplitst in een unit ICT-Service & Informatievoorziening (I&I) en een unit Compliance en Innovatie (C&I). Het hoofd C&I is tevens de CIO van het ministerie van Algemene Zaken. Per 1 oktober 2022 is deze functie bezet. Door het rijksbrede programma RDDI, bedoeld om de informatiehuishouding van de Rijksoverheid te verbeteren - gevolgd door het nog omvangrijker programma Open op Orde -, is er veel vraag naar informatiespecialisten. Hierdoor is de al langer bestaande vacature van senior medewerker informatiehuishouding aanvankelijk moeilijk vervulbaar gebleken. Inmiddels is een gespecialiseerde medewerker aangetrokken. Deze begint in januari 2023 met zijn werkzaamheden.

Overweeg de verschillende initiatieven op het gebied van beveiligen en beheren van informatie aan elkaar te verbinden in een overkoepelende visie.

Een eerste aanzet hiertoe is inmiddels gegeven in de I-Strategie AZ 2024. Hierin worden binnen de vastgestelde kaders van de rijksbrede I-strategie de relevante uitgangspunten en doelstellingen voor Algemene Zaken beschreven. Dit behoeft een verdere uitwerking, onder meer ten aanzien van de informatiehuishouding, informatiebeveiliging en continuïteit en vernieuwing van infrastructuur. Onder leiding van de nieuwe CIO wordt hier nog dit jaar een aanvang mee gemaakt.

Implementeer een kwaliteitssysteem voor de informatiehuishouding. Onderdeel daarvan moet zijn dat leidinggevendsten sturen op opname van onder andere chatberichten en e-mails.

Secretaris-Generaal

Datum

3 oktober 2022

Onze referentie

4290300

Door het team DIV (Documentaire Informatievoorziening) is een aanzet gegeven tot een kwaliteitssysteem. Met de recente versterking van de DIV en het invullen van de functies binnen de unit CIO zal dit op korte termijn verder worden opgepakt, waarbij in het bijzonder aandacht zal worden geschonken aan chatberichten en e-mails. Uw aanbevelingen aan de bewindspersonen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zijn in dit verband relevant. Om leidinggevend beter te kunnen laten sturen op de opname van chatberichten en e-mails in het archief is hierover ten eerste meer duidelijkheid nodig. Zoals uw inspectie constateert is de rijksoverheid nog zoekende hoe chatberichten te archiveren. Hetzelfde geldt voor het archiveren van e-mails. Door de grote hoeveelheid mails en berichten en de verscheidenheid aan informatiewaarde in het licht van de Archiefwet, is dit een veeleisende opgave. Op dit moment is er binnen de departementen onvoldoende duidelijkheid over welke informatie voor archivering in aanmerking komt. De bewindspersonen van BZK en OCW zullen in reactie op uw rapport hierop nader ingaan. Voor het (sturen op het) verbeteren van de archiefvorming is naast duidelijkheid ook een gebruiksvriendelijk systeem van groot belang. In dit kader is het van belang om het nieuwe Document Management Systeem (DMS) te noemen, dat begin 2023 wordt geïmplementeerd bij Algemene Zaken. Door de grotere gebruiksvriendelijkheid van het systeem (en van aanvullende modules) wordt het makkelijker om een meer hoogwaardig gebruik te realiseren.

Maak een keuze over de mate van ontzorging door DIV en handel daar ook naar. Weeg daarbij realistisch af welke taken DIV kan uitvoeren. Pas zo nodig de beheersregeling aan.

Begin 2023 beschikt Algemene Zaken over een nieuw DMS. Zoals bij bovengenoemde aanbeveling is aangegeven, is dit gebruiksvriendelijker dan het huidige systeem. Het wordt hierdoor gemakkelijker voor de medewerkers om zelf hun documenten (inclusief e-mails en chatberichten, voor zover relevant) op gestructureerde wijze te bewaren c.q. te archiveren. Ook wordt het eenvoudiger om in het systeem te zoeken. Beide ontwikkelingen ontlasten de DIV. Wel moet hierbij worden aangetekend dat juist de nauwe betrokkenheid van DIV bij het archiveren van de stukkenstroom van het Kabinet Minister President (KMP) de kwaliteit ten goede komt, zoals de Inspectie ook concludeert. De komende periode worden de werkprocessen ingericht en zal in overleg met de diensthoofden een optimale taakverdeling worden afgesproken tussen DIV en de medewerkers in het primair proces. Ook zal in dit verband worden bekeken of de huidige beheersregeling, met name waar het gaat om de verdeling van verantwoordelijkheden, aanpassing behoeft.

Aanbevelingen hoofdstuk 6 (Archivering in de praktijk bij Algemene Zaken)

Algemeen archiefvorming en beheer

Breng de informatie in het huidige DMS zo veel mogelijk op orde. Stel hier voldoende capaciteit voor beschikbaar.

In het huidige DMS (Plato) zijn veel stukken ongeplaatst. Uitzondering hierop vormen de stukken van de dienstonderdelen KMP (het Kabinet Minister-President waar de raadgevers werkzaam zijn) en FEZ. De afgelopen periode is door DIV

een aanvang gemaakt om op basis van zoektermen alsnog een groot aantal stukken handmatig te plaatsen. Ook wordt het archief geschoond voor titels die geen inhoud bevatten. Ondanks deze inspanningen zal een deel van de documenten als ongeplaatst stuk worden gemigreerd naar het nieuwe DMS. De komende jaren zal er dus naar verwachting nog sprake zijn van achterstallig onderhoud, wat extra inspanningen en waarschijnlijk ook tijdelijk extra capaciteit zal vragen om het archief op te schonen op basis van de selectielijsten voor overbrenging naar het Nationaal Archief.

Verbeter in het nieuwe DMS het toekennen van bewaartermijnen en het toevoegen van contextinformatie:

- *Pas de ordeningsstructuur aan de feitelijke werkprocessen aan.*
- *Herzie indien nodig de selectielijst, zodat de ordeningsstructuur en selectielijst op elkaar aansluiten.*
- *Implementeer de nieuwe ordeningsstructuur in het nieuwe DMS.*
- *Voer selectie en vernietiging uit.*
- *Stel een metagegevensschema vast en implementeer dat in het nieuwe DMS.*

Het nieuwe DMS zal zowel in functionaliteit als in de wijze waarop gebruik wordt gemaakt van deze functionaliteit, geheel ten dienste staan van een ordelijk archiefbeheer. De genoemde punten zijn voorzien in de inrichting van het systeem, de werkprocessen en de instructies aan medewerkers van de DIV en andere betrokkenen. In het kader van de beoogde zaakgerichte manier van werken (voor het nieuwe systeem) is ter voorbereiding hierop een nieuwe beschrijving van de werkprocessen van het ministerie in gang gezet. Op dit moment is nog niet duidelijk of de nieuwe beschrijving, zodra deze is afgerond, implicaties voor de huidige selectielijst zal hebben. Dit zal nader worden onderzocht. In het nieuwe DMS zal de aangepaste ordeningsstructuur op basis van de onderscheiden processen en het zaakgerichte werken leidend zijn. Eventueel met tijdelijk extra capaciteit zullen de achterstanden in selectie en vernietiging ter hand worden genomen. Op dit moment wordt gewerkt aan een metagegevensschema dat zal worden geïmplementeerd in het nieuwe DMS. Bij dit alles nemen we de waarschuwingen van de Inspectie, dat het veel is wat gelijktijdig uitgevoerd wordt, ter harte.

Archivering chatberichten

Handel bij het archiveren van chatberichten in lijn met de Archiefwet en niet in lijn met de huidige rijksbrede instructie.

De Inspectie geeft aan dat het van belang is dat de huidige handreiking in lijn wordt gebracht met de Archiefwet. Zij doet in dit kader een aantal aanbevelingen aan het ministerie van BZK. Ook stelt de Inspectie dat het van belang is om meer verduidelijking te krijgen over wat onder "archiefbescheiden" dient te worden verstaan in het licht van het gebruik van chatberichten. In dit kader doet de Inspectie een aantal aanbevelingen aan het ministerie van OCW. In het begin van

deze reactie (tweede en derde alinea) is nader ingegaan op de reactie van beide bewindspersonen.

Waardeer de informatie in de chatberichten. Herzie indien nodig de selectielijst op basis van die waardering.

Op het moment dat rijksbreed in beleid en regelgeving is vastgesteld en verduidelijkt welke chatberichten in aanmerking komen voor archivering, gelden voor deze chatberichten vervolgens vergelijkbare waarderingseisen als nu in de regelgeving worden gesteld aan andere documenten als mails en schriftelijke stukken. Vanuit deze optiek zal opnieuw naar de selectielijst worden gekeken en zal deze eventueel worden herzien.

Neem chatberichten systematisch en toetsbaar in beheer.

- *Ontwikkel een werkwijze om chatberichten systematisch en toetsbaar in beheer te nemen. Houd daarbij vooral rekening met de eisen die de Archiefwet stelt aan migratie en/of vervanging.*
- *Zorg dat chatberichten in het DMS voldoende vindbaar en interpreteerbaar zijn. Metadateer ze daartoe voldoende.*

Ook deze aanbeveling neemt het ministerie van Algemene Zaken over. Omdat deze problematiek bij alle departementen speelt zal hierover interdepartementaal afstemming worden gezocht waarbij het ministerie van BZK een coördinerende rol heeft ten aanzien van de informatiehuishouding. Ook zullen maatregelen worden genomen die de vindbaarheid en interpreteerbaarheid van chatberichten in het DMS verbeteren en deze meer te metadateren.

Zorg dat de verantwoordelijkheden voor het opslaan van chatberichten van de minister-president glashelder zijn en dat ernaar wordt gehandeld.

Sinds eind mei verwijdt de minister-president geen chatberichten en worden deze bewaard ten behoeve van veiligstelling en archivering. De recentelijk gegeven instructie aan medewerkers om de chatberichten van de minister-president te bewaren, zoals gemeld in de brief aan de Kamer van 29 juni jl. (Kamerstukken II 2021/22, 35925, III, nr. 33), blijft gehandhaafd.

De Secretaris-Generaal van het
Ministerie van Algemene Zaken,

G.J. Buitendijk